

Diák sétány

A Diák sétány K-i végében, a várhídtól D-re bolygatott földrétegekben késő középkori kályhacsempék, fazekak, tányérok, üvegtárgyak töredékeit és egy faragott lábazati követ találtunk. A Chernel utcához vezető, keskeny Diák köz csatlakozásától K-re felszínre került a várat határoló hajdani vizesárok késő középkori ellenfalának egy, a Chernel utca 2. épületéig követhető szakasza. A Diák sétány Ny-i részén bemutatott ellenfal szerves folytatását képező falszakasz bemutatása megtörtént. Ugyanez a fal csorbázva a Chernel u. 4. sz. épületben is megjelenik.

A földmunkák következtében ismét felszínre került a Bakay Kornél által 1987-ben részben feltárt, a vár DK-i saroktornyát körülölelő 1,7 m széles,⁴² masszív kőfal K-i végének egy szakasza. A belsővár és elővár között, a várárokba helyezett közművek miatt lehetőségünk volt több m-en keresztül leásni a fal D-i oldalán, ahol azt tapasztaltuk, hogy K-i vége ívesen elkanarodik É felé. A fal végét alkotó íves, bástyaszerű erődítés külső, D-i oldalán két 25 cm széles, 20 cm mély gerendafészket figyeltünk meg. A fal vonalát a mellé helyezett vízvezeték miatt több m-en keresztül követni tudtuk a belsővár és az elővár között is, azonban É-i végének megkeresésére nem volt módunk.

Az erődítés nyomvonalát Ny-i irányban kézi és gépi szondákkal igyekeztünk tisztázni, azonban azt tapasztaltuk, hogy a fal felszínközélen követhető szakasza fokozatosan elvékonyodik, majd – összhangban a Bakay Kornél által közölt felismeréssel – a falat már egyáltalán nem találtuk meg. Elbontására a 19. században kerülhetett sor, mivel a 18. század végén készült felméréseken még szerepel, és egészen a városfalig húzódik.

A ma álló várfalat körülölelő erődítés minden bizonnyal a korai, 13. századi várhoz tartozik és a várost övező kőfal – valószínűleg 14. századi – építése után vesztette el jelentőségét, mikor is a védelem a külső városfalakra helyeződött át.

Az erődítés bemutatása a várárokban lévő zöldfelülettel összhangban, növényzettel történt meg. A falak tömegét a Diák köz É-i részén, a belsővár és elővár között futó kavicsos járda vonaláig mutattuk be.

A Diák sétány Ny-i végén, a városfalon másodlagosan vágott nyílás vonalában feltártuk a városfal egy szakaszát, valamint egy ehhez csatlakozó, kis méretű, toronyszerű épület altalajba mélyedő alapjait, és ennek egy kavicsos járószintjét. Az épület bejáratát a városfalból kiugró falrész É-i oldalán ma is látható, részben elfalazott fülkével azonosíthatjuk. Az épület a 18. század végén készült felmérésen nem szerepelt.

Az építmény pontos funkcióját nem sikerült tisztáznunk, így a bemutatásra nem kerülő épített elemekhez hasonlóan, geotextilissal lefedve visszatemettük őket.

Várárok

A várárokban, a Városház utcától Ny-ra, a Jurisics tér 6. sz. telek D-i végét alkotó városfallal párhuzamosan, ám attól kb. 3 m-re D-re valószínűleg barokk kori fal több m-es szakaszát

találtuk meg. Ettől Ny-ra, két további, a várfalra merőleges falat találtunk. Mindhárom falszakasz a városfalhoz támaszkodó újkori gazdasági épület vagy melléképület része lehetett.

Hasonló korú és funkciójú kőfalra bukkantunk a Városház utcától É-ra, a Kelcz-Adelffy utca 17. sz. ház telkén, ahol egy, a városfal külső síkjára merőleges kőfal került elő.

Az ásatások első két évében a Jurisics tér D-i részén, a Szent Imre templomtól K-re és D-re középkori rétegekben szórva nyos kelta leletanyagot találtunk. 2011-ben a várárokban a Városház utcától Ny-ra szintén gyűjtöttünk kelta kerámiatöredékeket. Ugyanitt egy kelta gödröt is feltártunk.

Munkatársak: Mentényi Klára művészettörténész (KÖH), Ivicsics Péter építészmérnök, (VMKH-KÖI), Rákóczy Péter építészmérnök; Kőszegi Ádám, Horváth András, Horváth Dorina régésztechnikusok; Horváth Zsófia és Körmendy Tibor geodéták; Nyerges Anita, Mrenka Attila régészek (SM), Simon Zsófia régészhallgató (SZTE BTK); Csalár Imre, Csalár Gábor és Váli Gábor.

B. BENKHARD LILLA – PAP ILDIKÓ KATALIN – HORNOK PÉTER

183. Kunfehértó, Pándi-tanya (KÖH 35407)

(Bács-Kiskun megye) Á

2011. május 9-én bejelentés érkezett a Katona József Múzeumba, hogy Kunfehértó belterületén, a Rákóczi u. 112. alatti ingatlan területén árokásás közben embercsontok kerültek elő. A helyszínen másnap jártunk. A telek É-ről közvetlenül szomszédos a Pándi-tanyával, ami egy korábban is ismert lelőhely, pontosabban meg nem határozható korú temetkezéseket írt le Trillsam Márton helyi tanító: „...tanyától É-ra sok, sorban fekvő csontvázat találtak még a háború előtt, amikor a földet forgatták. Mellékletet nem láttak a csontok mellett. Ez az egész, amit tudok. Ezen a helyen most egy körtés van és az Útfenn-tartó Vállalat telepe. Közvetlenül a Pándi-tanya mellett (É-ra) találtam néhány elszórt emberi csontot...”. Maga a tanya egy markáns dombon helyezkedik el, melynek jó részét korábbi homokbányászat során elhordták. A Rákóczi u. 112. alatti telken korábban, a már meglévő ingatlan építések a tulajdonos elmondása alapján nem kerültek elő további embercsontok. A jelenlegi építkezés a lakóépület mögött folyt, ahol 30 cm széles, 70 cm mély árkokat ástak épületalapként. Az árok Ny-i szélénél egy temetkezés lábrészét bolygatták meg, melyet egyben ki is szedtek. A falban tisztán kirajzolódott a sír feltja, melyre rábontottunk. A leletmentés nyomán egy a 10–11. század fordulójára datált, Ny–K tájolású női temetkezés került elő, a fejénél edénymelléklettel. További régészeti jelenségnek a kiásott árok falának tisztítása után sem találtuk nyomát, valószínűleg a korabeli soros temetőnek az egyik szélső sírját találtuk meg. A temetkezés minden bizonnyal a Pándi-tanya területén korábban előkerült és megsemmisült sírokhoz tartozhat, valószínűleg a temető egészen a domb aljáig lehúzódott.

Munkatárs: Sultis László.

Sz. WILHELM GÁBOR

42 Bakay K.: A középkori Kőszeg (Kőszeg, 2001.) 116., ugyanezt a falat 240–260 cm-esnek írta le.